

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Л.В. МАЛЯР, Г.М. ШИКІТКА

**ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

**Методичні вказівки щодо проходження
педагогічної практики (Пробні уроки)
здобувачами першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 013 Початкова освіта**

Ужгород–2022

УДК 373.3(076)
М 21

Маляр Л.В., Шикітка Г.М. Методичні вказівки щодо проходження педагогічної практики (Пробні уроки) здобувачами першого (бакалаврського) рівня спеціальності 013 Початкова освіта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 37 с.

У методичних вказівках щодо проходження педагогічної практики (Пробні уроки) здобувачами першого (бакалаврського) рівня спеціальності 013 Початкова освіта висвітлюються організаційно-методичні засади практичної професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів закладу загальної середньої освіти. Подано необхідні матеріали для навчально-методичного забезпечення практики студентів з метою опанування ними знаннями, вміннями та навичками педагогічної діяльності, висвітлено мету та завдання педагогічної практики (Пробні уроки), описано права та обов'язки студента-практиканта, зміст та організацію педагогічної практики, вимоги до звітної документації, засоби діагностики та критерії оцінювання результатів педагогічної практики, завдання та зміст навчальної діяльності керівників педагогічної практики, самостійну та індивідуальну роботу студентів під час проходження педагогічної практики, рекомендовані джерела інформації.

Видання адресоване студентам та викладачам закладів вищої освіти.

Автори:

Маляр Л.В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «УжНУ»

Шикітка Г.М., кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «УжНУ»

Рецензенти:

Попадич О.О., доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «УжНУ»

Кухта М.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «УжНУ»

*Рекомендовано до друку:
науково-методичною комісією факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №6 від 17.01.2022 р.)*

ЗМІСТ

1. Мета та завдання педагогічної практики «Пробні уроки».....	4
2. Обов'язки учасників педагогічної практики	7
3. Зміст та організація педагогічної практики «Пробні уроки»	8
4. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів педагогічної практики «Пробні уроки».....	10
5. Самостійна робота та індивідуальні завдання студентів під час проходження педагогічної практики «Пробні уроки».....	14
6. Рекомендовані джерела інформації.....	16
7. Додатки.....	21

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ «ПРОБНІ УРОКИ»

Педагогічна практика є обов'язковим компонентом процесу фахової підготовки майбутніх педагогів, важливим етапом їхнього професійного зростання. Практична підготовка забезпечує встановлення безпосереднього зв'язку між теорією та практикою, оскільки в умовах реальної професійної діяльності відбувається інтеграція теоретичних знань і практичних умінь здобувачів вищої освіти, що зумовлює оволодіння ними складниками професійної компетентності.

Метою педагогічної практики майбутнього вчителя початкових класів є розвиток у студентів уміння здійснювати освітній процес у початкових класах на базі сформованих компетенцій, психолого-педагогічних знань та оволодіння основами теорії методики викладання у початкових класах.

Основними завданнями педагогічної практики майбутніх учителів початкових класів є:

- забезпечення практичного пізнання студентами закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації, вміння вирішувати конкретні методичні завдання в умовах педагогічного процесу початкової школи;
- закріпити та поглибити знання студентів з психолого-педагогічних і фахових дисциплін;
- розвивати у студентів вміння спостерігати, аналізувати, узагальнювати, а також вивчати та використовувати передовий педагогічний досвід, який накопичений педагогічним колективом баз практики;
- удосконалювати у студентів навички проведення психолого-педагогічного дослідження особистості дитини молодшого шкільного віку та класного колективу;
- формувати у здобувачів вищої освіти навички планувати та проводити уроки різного типу з використанням різноманітних методичних прийомів, методів, технологій на засадах ідеї дитиноцентризму та реалізації системи дидактичних принципів;
- формування у студентів навичок організації виховної роботи з дітьми, спираючись на знання з психології, педагогіки та фізіології, враховуючи індивідуальні особливості школярів;
- використовувати інноваційні педагогічні технології у практичній діяльності;
- формувати уміння і навички розв'язання типових соціально-педагогічних ситуацій, які виникають у роботі зі школярами, зокрема також із обдарованими учнями, із дітьми з особливими потребами;
- розвивати у студентів необхідні професійні та особистісні якості, прагнення до професійного самовдосконалення.

Відповідно до освітньої програми, проходження студентами педагогічної практики (Пробні уроки) сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти компетентностей, серед яких:

КЗ-2. Інформаційно-аналітична. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.

КЗ-3. Дослідницько-праксеологічна. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності вчителя початкових класів. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно.

КЗ-8. Міжособистісної взаємодії. Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, учнями та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності. Здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.

КЗ-9. Адаптивна. Здатність до адаптації в професійно-педагогічному середовищі та дії в нових ситуаціях, зокрема тих, що передбачають навчання, розвиток і виховання молодших школярів, спілкування з їхніми батьками, комунікації з адміністрацією школи й колегами.

КЗ-12. Інформаційно-комунікаційна. Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач у професійній діяльності вчителя початкових класів й у повсякденному житті.

СК-1.1. Філологічна компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих лінгвістичних і літературознавчих знань, умінь та навичок, що становлять теоретичну основу початкового курсу мови навчання, мови вивчення, іноземної мови, літературного читання та їхніх окремих змістових ліній. Складниками філологічної компетентності є лінгвістична, мовленнєва, літературознавча.

СК-2. Психологічна компетентність. Здатність до розвитку учнів початкової школи як суб'єктів освітнього процесу на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку. Складниками психологічної компетентності є диференціально-психологічна, соціально-психологічна, аутопсихологічна.

СК-3.1. Дидактична. Здатність майбутнього вчителя (випускника) вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, що виникають в освітній практиці початкової школи, на основі сформованих знань про теоретичні засади побудови змісту і процесу навчання молодших учнів, у тому числі ґрунтовних знань про сучасні теорії навчання, гнучкого володіння методами навчання; спроможність обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання, адекватні дидактичній ситуації.

СК-4. Методична компетентність. Здатність ефективно діяти, розв'язуючи стандартні та проблемні методичні задачі під час навчання учнів освітніх галузей/змістових ліній, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти. Методична компетентність ґрунтується на теоретичній і практичній готовності до проведення уроків за різними навчальними комплектами, що виявляється у сформованості системи дидактико-методичних знань і умінь із окремих розділів та тем курсу, окремих етапів навчання й досвіду їх застосування

та наявності емоційно-ціннісного ставлення до діяльності щодо навчання учнів предмету.

Види методичної компетентності (МК) визначаються відповідно до предметів, що вивчаються у початковій школі, наприклад: *СК – 4.1.* МК у навчанні учнів математики; *СК – 4.2.* МК у навчанні учнів української мови, *МК – 4.3* МК у навчанні Освітньої галузі «Суспільствознавство» тощо.

СК-5. Професійно-комунікативна компетентність (ПКК). Здатність актуалізувати та застосовувати комунікативні знання, навички, вміння, настанови, стратегії й тактики комунікативної поведінки, здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення в конкретних умовах педагогічної комунікативної діяльності з молодшими школярами, батьками, колегами.

Відповідно до освітньої програми «Початкова освіта», проходження педагогічної практики **«Пробні уроки»** повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання: володіти вміннями і навичками забезпечення організації педагогічного процесу в навчальних закладах з урахуванням принципів початкової освіти, зокрема дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, компетентнісного підходу тощо; демонструвати практичні вміння і навички роботи вчителя початкової школи: надавати методичну допомогу за всіма напрямками програм навчання і виховання молодших школярів, проводити різні форми методичної роботи з підвищення кваліфікації: семінари, практикуми, тренінги, консультації та інші заходи методичного спрямування, організовувати роботу методичної ради ЗОШ; уміти визначати мету професійної діяльності, її конкретні цілі і завдання на кожному етапі навчальної, виховної роботи і передбачати кінцевий результат; володіти методами визначення ефективності заходів, спрямованих на підвищення якості навчально-виховної роботи; уміти проектувати власну педагогічну систему професійної діяльності; володіти знаннями про організацію наукової, методичної та навчальної діяльності вчителя початкової школи; вміннями організовувати власну науково-пошукову та самостійну роботу, навчально-пізнавальну та виховну діяльність молодших школярів; знати сучасні тенденції, технології, методики викладання предметів; сучасні наукові, методологічні та педагогічні засади, на яких побудовані навчальні курси, предмети; методики підготовки та проведення навчального процесу; особливості сучасних інноваційних технологій та методики їх втілення в навчальний процес; уміти розробляти документацію щодо навчання, виховання та наукової, методичної, організаційної роботи вчителя початкової школи; уміти аналізувати, узагальнювати і поширювати передовий педагогічний досвід; виявляти готовність до підвищення рівня педагогічної майстерності; володіти знаннями про способи професійного самовдосконалення; усвідомлювати рівень власних педагогічних здібностей, визначати причини недоліків у роботі; володіти навичками самовдосконалення, використання механізмів самооцінки власних досягнень в дослідницькій діяльності.

2. ОBOB'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Студент-практикант зобов'язаний:

1. Бути присутнім у школі цілий робочий день (6 годин) впродовж проходження практики.
2. Дотримуватися правил внутрішнього розпорядку школи, розпоряджень адміністрації школи та керівників практики.
3. Проявляти високу активність, інтерес і любов до дітей, до педагогічної професії, бути прикладом організованості, дисциплінованості, педагогічного такту.
4. Самостійно розробляти і проводити уроки, позакласні заходи, індивідуальні заняття з учнями.
5. Постійно співпрацювати з батьками.
6. Під час практики вести педагогічний щоденник, в якому фіксувати результати спостережень за дітьми, аналізувати свою навчально-виховну роботу.
7. Перевіряти зошити, виготовляти наочність і дидактичний матеріал.
8. Вести класний журнал.
9. У визначений термін по закінченню педагогічної практики здати звітну документацію керівнику практики.

Завдання та зміст діяльності керівників педагогічної практики

Керівник практики від вузу:

1. Здійснює безпосереднє керівництво практикантами, забезпечує виконання програми практики.
2. Встановлює зв'язок зі школою, проводить інструктивно-методичну роботу з учителями та адміністрацією.
3. Розподіляє студентів по класах, затверджує їхні індивідуальні плани.
4. Проводить консультації студентів з підготовки ними конспектів уроків.
5. Здійснює контроль за проведенням студентами освітньої роботи, вибірково відвідує уроки, позакласні заняття.
6. У випадку виникнення труднощів в організації та проведенні практики терміново повідомляє керівництво університету.
7. Приймає та оцінює звітну документацію про проходження педагогічної практики студентами.

Керівники практики школи:

1. Знайомлять студентів з учнями класу, інформують їх про особливості навчання та поведінки школярів.
2. Ознайомлюють з основними виховними завданнями та планом своєї роботи. Консультують студентів з питань проведення навчально-виховної роботи з учнями у відповідності з програмою практики.
3. Проводять окремі показові уроки та заняття.
4. Визначають теми уроків і позакласних занять практикантів, проводять консультації, перевіряють конспекти уроків і занять, дають згоду на їх проведення.
5. Мають бути присутніми на всіх уроках і заняттях практиканта, в кінці робочого дня аналізують уроки; аналіз коротко записують у щоденник практиканта та виставляють оцінку за проведені уроки чи заняття.

6. Після закінчення педагогічної практики складають характеристику на практиканта, оцінюють його роботу за чотирибальною системою і завіряють підписом директора та печаткою школи.

Директор (заступник директора) школи:

1. Забезпечує оптимальні умови для проведення педагогічної практики, проводить відповідну роботу з педагогічним колективом, обслуговуючим персоналом та учнями.

2. Знайомить студентів із особливостями освітньої роботи у школі, складом вчителів, документацією, навчально-матеріальною базою, роботою педагогічної ради, методичних об'єднань.

3. Проводить нараду на початку та в кінці педагогічної практики і бере участь при оцінюванні роботи студентів.

3. ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ «ПРОБНІ УРОКИ»

Терміни проходження. Бази практики

Згідно навчального плану студенти третього курсу денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти проходять педагогічну практику у 6 семестрі протягом 4 тижнів.

На заочній формі навчання студенти четвертого курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти проходять педагогічну практику у 7 семестрі впродовж 2 тижнів.

Педагогічна практика проводиться в різних типах шкіл: загальноосвітні школи, навчально-виховні комплекси, які відповідають вимогам програми практики, мають необхідну навчально-матеріальну та методичну базу і кваліфіковані педагогічні кадри.

Студенти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання проходять педагогічну практику в базових школах за місцем проживання або працевлаштування у 1-4 класах, в яких водночас виконують як функції вчителя початкових класів, так і класного керівника.

Педагогічна практика проводиться в період теоретичного навчання після вивчення або паралельно з вивченням теорії навчання та фахових методик і спрямовується на залучення студентів до спостережень за навчальним процесом, проведення уроків з усіх навчальних дисциплін початкової школи, формування у них професійно-педагогічних умінь організовувати, здійснювати й аналізувати освітній процес, вивчати передовий педагогічний досвід.

Зміст практики

На першому етапі студенти ознайомлюються з системою освітньої роботи школи та класу, особливостями навчально-методичної та організаційної роботи учителів класу, із учнівським колективом, відвідують заняття учителів, готують графік проведення залікових занять та інформують керівників практики.

Другий, основний етап, практики включає підготовку планів-конспектів навчальних занять, їх методичного забезпечення та проведення уроків. На

проведених практикантами пробних уроках повинні бути присутні керівники практики від школи та вузу, а також інші студенти. Після кожного проведеного практикантом заняття має проводитись детальне обговорення, яке повинно виявити переваги й недоліки проведеного заняття.

Під час педагогічної практики студенти ведуть щоденники, в яких записують у довільній формі зміст проведеної роботи, результати спостереження за навчально-виховним процесом, власною педагогічною діяльністю, особисті враження від педагогічної практики, побажання щодо її проведення. Щоденник є основою для написання звіту про практику.

Впродовж всього часу проходження практики студенти-практиканти проводять психолого-педагогічне дослідження класного колективу, результати якого оформляють у формі психолого-педагогічної характеристики учнівської групи. У співпраці з вчителями проводять виховну роботу із учнями.

На третьому, заключному етапі практики студенти готують звітну документацію про проходження практики.

План педагогічної практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

I. Організаційне заняття. Розподіл практикантів за школами та робочими групами.

Ознайомлення студентів із завданнями та змістом педагогічної практики. Обговорення змісту й організаційного плану роботи.

Ознайомлення з методикою майбутньої роботи, порядком ведення робочих зошитів педагогічної практики, спостережень і нотаток, збору й обробки матеріалів.

II. Зміст навчально-методичної та виховної роботи

1. У процесі педагогічної практики студенти ознайомлюються:

- з місцем проходження педпрактики (школою, її історією, традиціями, освітніми та виховними функціями);
- з системою освітньої, позакласної та позашкільної роботи школи в цілому, з порядком ведення шкільної документації (бесіди з директором школи, заступниками директора з навчальної та виховної роботи);
- знайомляться з організацією освітнього процесу в класі, з роботою вчителів;
- з документацією школи та календарним плануванням уроків у початкових класах; матеріальним обладнанням класної кімнати; оформлення та ведення класного журналу, особових справ, щоденників, протоколів та ін.);
- зі специфікою методики роботи вчителів початкових класів певного класу (1–4 кл.);
- роботою методичного кабінету початкової ланки освіти та змістом роботи методичних об'єднань вчителів початкових класів;
- із специфікою позакласної роботи.

2. У процесі педагогічної практики студенти вивчають:

- зміст календарно-тематичних планів уроків вчителя початкових класів;
- анатомо-фізіологічні, психологічні й індивідуальні особливості класного

колективу, зокрема педагогічно занедбаних учнів і тих, хто має високий рівень знань, умінь і навичок;

– досвід роботи вчителів з теми, яка розробляється в курсовій роботі з фахових методик.

3. У процесі педагогічної практики студенти залучаються до виконання таких видів діяльності:

– спостереження, вивчення та аналіз досвіду роботи учителів школи;

– вивчення і врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, проектування їх розвитку;

– планування освітнього процесу та проведення уроків з різних навчальних дисциплін;

– відвідування та аналіз уроків і позакласних заходів;

– проведення фрагментів уроків з різних дисциплін та ранкових зустрічей, здійснення їх самоаналізу;

– підготовка і проведення не менше 20 пробних уроків з різних дисциплін у закріпленому класі та їх самоаналіз;

– самостійна підготовка та проведення 5 залікових уроків різних типів, їх самоаналіз;

– підготовка дидактичного матеріалу до залікових уроків;

– проведення психолого-педагогічних досліджень;

– проведення індивідуальних бесід з учнями;

– проведення виховних заходів, здійснення їх самоаналізу;

– взаємодія з батьками дітей, участь у батьківських зборах;

– участь у роботі методичних об'єднань учителів початкових класів, семінарах, засіданнях педагогічної ради школи, в підсумкових конференціях з педпрактики.

III. Виконання індивідуальних завдань з метою формування у студентів умінь і навичок самостійного розв'язання науково-творчих завдань у руслі обраної професії та вдосконалення умінь і навичок з фахових методик; проведення психолого-педагогічного дослідження класного колективу.

IV. Перевірка робочих зошитів педагогічної практики та напрацьованих матеріалів.

V. Підсумкова конференція.

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

По завершенню педагогічної практики подаються такі звітні документи:

- Щоденник педагогічної практики.

1. Індивідуальний план роботи студента-практиканта з помітками про виконання кожного виду роботи та оцінкою за підписом вчителя та керівника практики.

2. Аналіз відвіданих занять (не менше 7), проведених вчителем та іншими студентами-практикантами.

3. Самоаналіз та аналіз проведених п'яти залікових уроків («Українська мова», «Літературне читання», «Математика», «Я досліджую світ», «Мистецтво»).

4. Психолого-педагогічна характеристика учнівської групи.

- Два плани-конспекти уроків української мови та літературного читання.
- План-конспект уроку математики.
- План-конспект уроку з інтегрованого курсу «Я досліджую світ».
- План-конспект уроку з інтегрованого курсу «Мистецтво».
- Письмовий звіт (у довільній формі), де розкривається зміст виконаної роботи, висловлюються побажання, пропозиції щодо покращення умов, змісту та ін. проходження практики.
- Характеристика роботи студента-практиканта, складена вчителем та підписана керівником практики з загальною оцінкою практики.

Форми та методи контролю

Поточний контроль здійснюється керівниками практики від школи та вузу впродовж проходження студентами педагогічної практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної роботи, залікових навчальних та виховних занять.

Підсумковий контроль здійснюється у кінці проходження практики шляхом оцінювання цілісної систематичної педагогічної діяльності студентів протягом конкретного періоду.

При виставленні диференційованої оцінки студенту враховується рівень теоретичної підготовки майбутнього вчителя, якість виконання завдань практики, рівень оволодіння педагогічними вміннями і навичками, ставлення до учнів, акуратність, дисциплінованість, якість оформлення документації та своєчасність її подання.

Критерії оцінювання

Педагогічна практика студентів оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів

№	Види роботи	Керівник практики від школи	Керівник практики від вузу	Загальна кількість балів (максимальна)
1	Систематичне ведення щоденника педагогічної практики.		10	10
2	Підготовка та проведення уроку з української мови.	5	5	10
3	Підготовка та проведення уроку з літературного читання.	5	5	10
4	Підготовка та проведення уроку з математики.	5	5	10

5	Підготовка та проведення уроку з інтегрованого курсу «Я досліджую світ»	5	5	10
6	Підготовка та проведення уроку з інтегрованого курсу «Мистецтво»	5	5	10
7	Психолого-педагогічна характеристика класного колективу.		10	10
8	Організованість, дисциплінованість і добросовісне ставлення до роботи студента-практиканта.	5	5	10
9	Своєчасне оформлення та здача звітної документації.			10
10	Доповідь і захист практики.			10
Разом:				100

Після проходження педагогічної практики студенти повинні виявити рівень оволодіння такими професійними педагогічними вміннями:

1. Вивчати шкільну документацію: план роботи школи, учнівських організацій, особові справи учнів, щоденники, класні журнали.
2. Проводити психолого-педагогічні спостереження за учнями класу: виявляти їхні вікові, індивідуальні особливості, рівень психофізичного розвитку, вихованості; умови життя та виховання; складати психолого-педагогічну характеристику на учня та класний колектив.
3. Проводити аналіз та узагальнення педагогічного досвіду вчителів школи.
4. Розробити поточний і перспективний план роботи вчителя, планувати навчально-виховну роботу відповідно до потреб учнів, враховуючи особливості засвоєння ними навчального матеріалу.
5. Володіти методичними прийомами ведення уроку, активізації пізнавальної діяльності учнів під час уроку, розвивати інтерес до навчання, трудові навички, самодисципліну.
6. Навчитися доступно (з урахуванням вікових особливостей учнів) і образно викладати навчальний матеріал, робити висновки й узагальнення, формувати інтерес в учнів до набуття знань, їх практичного втілення у життя, сприяти розвитку громадської активності учнів, посиленню їхньої відповідальності за якість навчання й поведінку.
7. Вести виховну роботу на уроці: виховувати високі моральні якості, патріотичні почуття, формувати в учнів національну самосвідомість, розвивати пізнавальні інтереси та потреби.
8. Виготовляти дидактичний матеріал, наочність.
9. Організовувати колектив класу для проведення суспільно-корисної роботи, правильно розподіляючи роботу з урахуванням індивідуальних інтересів і потреб учнів, педагогічних і санітарно-гігієнічних вимог.

10. Проводити групові та індивідуальні консультації, здійснювати психолого-педагогічний і методичний аналіз уроку і виховного заходу, вести педагогічний щоденник.

11. Застосовувати різноманітні (традиційні і нові) види й форми позакласної виховної роботи з учнями з метою реалізації змісту національного виховання.

12. Вести планомірну педагогічну роботу з батьками й особами, які їх замінюють, з метою підвищення їхньої педагогічної культури й налагодження взаємодії школи та сім'ї у справі навчання та виховання майбутніх громадян України.

Формою підсумкового контролю успіхів студента з дисципліни є диференційований залік. Оцінювання досягнутих успіхів за семестр проводиться за 100-бальною шкалою (шкала оцінювання університету), після чого переводиться у національну шкалу оцінювання та шкалу ECTS відповідно до таблиці.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Форма звітності для студентів

Практика вважається пройденою, якщо студент-практикант у триденний термін після завершення педагогічної практики подав методисту-керівнику практики:

1. Щоденник педагогічної практики із планом проходження практики, аналізом проведених уроків, оцінками та відгуками вчителя початкових класів, методистів.

2. П'ять поширених конспектів уроків («Українська мова», «Літературне читання», «Математика», «Я досліджую світ», «Мистецтво»).

3. Психолого-педагогічну характеристику класного колективу.

4. Письмовий звіт (у довільній формі), де розкривається зміст виконаної роботи, висловлюються побажання, пропозиції щодо покращення умов, змісту та ін. проходження практики.

5. Характеристику роботи студента-практиканта, складену вчителем із загальною оцінкою практики.

5. САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Самостійна робота

Ознайомлення з нормативними документами, що регламентують організацію навчального-виховного процесу загальноосвітньої школи.

Ознайомлення з документацією школи та календарним плануванням уроків у початкових класах; матеріальним обладнанням класної кімнати; особливостями оформлення та ведення класного журналу, особових справ, методичними рекомендаціями щодо оцінювання навчальних досягнень учнів. Допомога вчителям початкової школи в обладнанні кабінету.

Вивчення передового педагогічного досвіду роботи учителів початкової школи, спостереження та аналіз уроків і позакласних заходів.

Ознайомлення з роботою методичного кабінету початкової ланки освіти та змістом роботи методичних об'єднань вчителів початкових класів.

Вивчення досвіду роботи вчителів з теми, яка розробляється в курсовій роботі з фахових методик.

Підготовка звітної документації про проходження практики.

Індивідуальні завдання

1. Складання індивідуального плану проходження практики та узгодження його з науковим керівником

2. Консультації у вчителів та методистів, керівників школи з організаційних та методичних питань

3. Проведення фрагментів уроків з різних дисциплін та ранкових зустрічей, здійснення їх самоаналізу;

4. Підготовка і проведення не менше 20 пробних уроків з різних дисциплін у закріпленому класі та їх самоаналіз;

5. Самостійна підготовка та проведення 5 залікових уроків різних типів, їх самоаналіз;

6. Підготовка дидактичного матеріалу до залікових уроків;

7. Проведення психолого-педагогічних досліджень з метою вивчення психологічних вікових та індивідуальних особливостей учнів та класного колективу;

8. Проведення індивідуальної роботи з учнями;

9. Проведення виховних заходів, здійснення їх самоаналізу;

10. Взаємодія з батьками дітей, участь у батьківських зборах;

11. Проведення студентом наукового дослідження за темою курсового дослідження.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Індивідуальна робота студентів під час проходження педагогічної практики спрямована на апробацію їх можливостей як учителів початкових класів.

Індивідуальне завдання розробляється керівником практики від кафедри Індивідуальне завдання повинно враховувати практичну і теоретичну підготовку студентів.

Пропонуємо орієнтовну тематику теоретичних і практичних проблем, що пропонуються як актуальні для проведення аналізу студентами, які проходять педагогічну практику у початковій школі:

- дослідження особливостей навчально-пізнавальної діяльності учнів під час опанування навчальних дисциплін;
- дослідження методології викладання навчальних дисциплін у початковій школі шляхом порівняльного або контент-аналізу;
- визначення особливостей зміни навчальних інтересів, зацікавлень та пріоритетів в учнів перших – четвертих класів;
- вивчення причин неуспішності учнів початкової школи;
- вивчення причин високої успішності учнів з окремих дисциплін;
- вивчення причин високої успішності окремих учнів;
- аналіз зовнішніх факторів, що зумовлюють успішність (неуспішність) учнів початкових класів;
- дослідження ставлення учнів до навчання, пізнавальної діяльності, знань, навчальних предметів, освітнього закладу;
- дослідження ставлення учнів до самостійної навчальної роботи, а також колективної й індивідуальної навчальної роботи, групових навчальних завдань);
- дослідження ставлення учнів до волонтерської підтримки учнів, що мають особливі освітні потреби.

Студенти під час педагогічної практики можуть досліджувати й аналізувати особливості педагогічної діяльності вчителя початкових класів, зокрема:

- дослідження факторів у роботі педагога, що забезпечують позитивні або негативні, на думку студентів, результати його діяльності;
- дослідження факторів педагогічної діяльності, які впливають на характер взаємин між учителем та учнями;
- вияв та аналіз труднощів у діяльності вчителя;
- дослідження характеру вияву педагогічного впливу та порушення педагогічного такту у сучасному навчально-виховному закладі;
- вивчення та аналіз особливостей педагогічного спілкування сучасного вчителя;

- вияв і характеристика засобів, прийомів емоційного впливу вчителя на учнів;
- дослідження особливостей педагогічної майстерності сучасного учителя й ін.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Базовий навчальний план початкової школи. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. К:Світоч, 2019. С.30-33.
2. Богданович М. В. Методика викладання математики в початкових класах : навчальний посібник 4-те вид., переробл. і доп. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 336 с.
3. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі. К:Видавничий дім «Освіта», 2018. 400с.
4. Волошина Г. П., Роєнко Л. М. Типи та особливості уроків української мови і літературного читання у початкових класах. Умань, 2013. 204 с.
5. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посібник. 3-тє вид., стер. К.: Академвидав, 2009. 616 с.
6. Данієлян А.Я. Методика викладання математики в початковій школі: скорочений курс. Луганськ: СПД Резніков В.С., 2014. 204 с.
7. Державний стандарт початкової школи. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. К:Світоч, 2019. С. 4-29.
8. Інтеграція медіаграмотності в навчальний предмет «Я досліджую світ». Навчально-методичний посібник / Волощенко О., Козак О. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 36 с.
9. Календарне планування (відповідно до Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Р.Б. Шияна). 1клас / І.Жаркова. Тернопіль: Підручники і посібники, 2019. 64 с.
10. Коваль Л.В., Скворцова С.О. Методика навчання математики: теорія і практика: Підручник для студентів за спеціальністю 6.010100 «Початкове навчання», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» [2-ге вид., допов. і переробл.]. Х.: ЧП «Принт-Лідер», 2011. 414 с.
11. Кодлюк Я.П. Дидактика початкової школи: практичний курс: навчально-методичний посібник. Тернопіль, 2013. 160 с.
12. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. К.: Знання, 2007. 447 с.
13. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навч. посібник. 5-е вид, доп. і переробл. К., 2009. 656 с.
14. Методика викладання математики: самостійна робота. Луганськ: СПД Резніков В.С., 2011. 168 с.
15. Методика навчання каліграфії в сучасній початковій школі: Навчальний посібник для вчителів початкових класів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів / Н.М.Боднар, О.Ю.Прищепа, В.А.Трунова, І.В.Цєпова, М.І.Чабайовська. Х.: Вид-во «Ранок», 2017. 464с.

16. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М.С.Вашуленка. К. : Літера ЛТД, 2010. 364 с.
17. Методика викладання української мови: Навч. посібник / С. І. Дорошенко, М. С. Вашуленко, О. І. Мельничайко та ін.; За ред. С. І. Дорошенка. 2-е вид., перероб. і допов. К. : Вища шк., 1992. 398 с.
18. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М. Масол, О. В. Гайдамака, Е.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В.Руденко.Х.:Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с
19. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» / Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. : Київ. : Видавництво «Алатон», 2019. 128 с.
20. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» / Гільберт Т. Г., Тарнавська С. С, Павич Н. М. Київ: Генеза, 2019. 256 с.
21. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: теорія і практика формувального оцінювання у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти» / Фідкевич О. Л., Бакуліна Н. В. - Київ: Генеза, 2019. 64 с.
22. Нова українська школа: поради для вчителя. За заг.ред. Н.М.Бибик. Київ: Літера, ЛТД, 2019.208 с.
23. Науменко В. О.Уроки літературного читання в 2 класі : метод. посіб. для вчителя / Віра Науменко. К. : Генеза, 2013. 280 с.
24. Науменко В.О.Уроки літературного читання в 3 класі : метод. посіб. для вчителя / Віра Науменко, Леся Харітоненко. К. : Генеза, 2014. 272 с.
25. Педагогічна освіта і професійна підготовка в сучасному соціокультурному середовищі: монографія / Товканець Г.В. та колектив авторів / За заг.ред. Товканець Г.В. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2018 302 с.
26. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах: Посіб. для вчителя. К.:Освіта, 2007. 334 с.
27. Савченко О. Дидактика початкової освіти: підручник. / О. Савченко. К.: Грамота, 2012.
28. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: Навч. посібник. К., 2004. 335 с.
29. Скворцова С.О., Онопрієнко О.В. Методика навчання математики: теорія і практика: Підручник для студентів [2-ге вид., допов. і переробл.]/ Л.М. Коваль, С.О. Скворцова. Харків: ЧП «Принт-Лідер», 2019. 414 с.
30. Скворцова С.О. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 352 с.
31. Стрілець С.І., Запорожченко Т.П. Методика навчання освітньої галузі «Математика». Навчально-методичний посібник. Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014 188 с.

32. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. К:Світоч, 2019. 339 с.

Допоміжна література

1. Базарницька І. Самостійність учнів на уроках української мови як засіб особистісного зростання / Початкова школа №4, 2007, С.18-22.
2. Бондар В.І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі. К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2000.
3. Вашуленко М. Урок української мови. Початкова школа №4, 2007, С.12-18.
4. Дидактичні ігри з математики / упор. Антип Т. М., Кропта М. М. Чернігів: ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2015. 36 с.
5. Інтерактивні технології на уроках математики / упор.: І. С. Маркова. Харків : Основа, 2007. 126 с.
6. Качак Т. Літературна освіта молодших школярів. Навчально-методичний посібник. ІваноФранківськ, 2016. 44 с.
7. Качак Т. Б. Методика навчання літературного читання як компонент інтегрованого курсу «Дитяча література та методика навчання літературного читання»: Курс лекцій. Івано-Франківськ, 2018. 172 с.
8. Качак Т. Б. Тенденції розвитку української прози для дітей та нацтва поч.. ХХІ ст.. Монографія. К.: Академвидав, 2018. 420 с.
9. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Захарчук З.О., Іванова Л.І. Методика викладання української мови: Навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів. Рівне, 2002. 133с.
10. Коваль Г.П. Звуко-буквений аналіз на уроках української мови у початкових класах. Спецкурс з методики викладання української мови. Навч. метод.посібн. для студ.пед. ф-ту. Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.
11. Коваль Г. П. Методика викладання української мови: навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання» / Г. П. Коваль, Н.І.Деркач, М. М. Наумчук. Тернопіль : Астон, 2008. 288 с.
12. Кидисюк Н. Тексти і тести для аудіювання. Початкова школа №8, 2007, С.32-34.
13. Котик Т.М. Методика навчання української мови в початковій школі : Навчально-методичний посібник для студентів дистанційної форми навчання спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ, 2015. 295с.
14. Король Я.А., Романишин І.Я. Математика. Початкова школа. Методика роботи над матеріалом алгебраїчної пропедевтики. 1-4 класи. Тернопіль: Астон, 2003. 240 с.
15. Король Я.А., Романишин І.Я. Математика. Початкова школа. Методика роботи над геометричним матеріалом. 1-4 класи. Тернопіль: Астон, 2003. 203 с.
16. Лищенко Г.П. Вивчення величин у початкових класах. Одеса: Пальміра, 2006. 100 с.
17. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / Під заг. ред. Н. М. Бібік. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

18. Скворцова С. О. Методика навчання розв'язування сюжетних задач у початковій школі. Навчально-методичний посібник для студентів. Ч.І: Методика формування в молодших школярів загального уміння розв'язувати сюжетні задачі / С. О. Скворцова. Одеса: ООО «Абрикос-Компани», 2011. 268 с.
19. Скворцова С. О. Методика навчання розв'язування сюжетних задач у початковій школі. Навчально-методичний посібник для студентів. Ч.ІІ: Методика формування в молодших школярів умінь розв'язувати задачі певних видів / С. О. Скворцова. Одеса: Фенікс, 2011. 156 с.
20. Скорцова С.О. Методика формування у молодших школярів поняття про арифметичні дії додавання та віднімання /С.О. Скорцова . Початкова школа. 2011. № 3. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посібник. К.: Академвидав, 2005. 560 с.
21. Хорошковська О. Н. Методика навчання української мови у початкових класах: підручник для студентів ВНЗ та вчителів. К. : Промінь, 2006.
22. Шевчук І.В. Методика вивчення змістової лінії «Числа. Дії над числами»: навчальний посібник / І.В. Шевчук – Умань: ВПЦ «Візаві», 2018.107 с.
23. Шевчук І.В. Методичні підходи до розв'язування текстових задач у початковому курсі математики / І.В.Шевчук, Г.К.Шевчук, вид.2-ге Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 176 с.
24. Шевчук І.В. Методика вивчення освітньої галузі «Математика»: самостійні роботи до практичних занять. Частина 1: навчальний посібник / І.В.Шевчук. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 111с.
25. Шевчук І.В. Методика вивчення освітньої галузі «Математика»: самостійні роботи до практичних занять. Частина 2: навчальний посібник / І.В.Шевчук Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. 166 с.
26. Щербань П.М. Прикладна педагогіка. К.: Вища школа, 2002. 214 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Большакова І., Пристінська М. «Інтегроване навчання: тематичний та діяльнісний підходи» НВК «НОВОПЕЧЕРСЬКА ШКОЛА» <https://www.youtube.com/watch?v=f2kvqQdQp54>
2. Всеукраїнський портал «Початкове навчання»: www.nachalka.com.ua.
3. Всеукраїнський шкільний портал: <http://www.school.ed.net.ua/>
4. Гра по-новому, навчання по-іншому. Методичний посібник / Упорядник О. Рома. The LEGO Foundation, 2018. 44 с. <http://nus.org.ua/news/monopublikovalo-posibnyky-z-vykorystannya-lego-u-pochatkovij-shkoli/>
5. Електронна бібліотека НПУ імені М. П. Драгоманова: <http://www.npu.edu.ua> (elib@npu.edu.ua).
6. Закон України «Про освіту» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>
7. Закон України «Про вищу освіту»: <http://zakon0.rada.gov.ua>
8. Закон України «Про освіту»: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
9. Коберник І., Топол В. Оцінювання по-новому: як закордонний досвід оцінювання в початкових класах можна використати в Україні. <http://nus.org.ua/articles/otsinyuvannya-po-novomu-yak-zakordonne-otsinyuvannya-v-pochatkovyh-klasah-mozhna-vykorystaty-v-ukrayini/>
10. Колошкільне дитинознавство зі Світланою Ройз. Відеолекції. <https://www.ed->

era.com/children-ua/

11. Освітній портал «Острів знань»: <http://ostriv.in.ua>.
12. Освітній сайт «Освітянська мережа України»: <http://www.ednu.kiev.ua/>
13. Освітній сайт «Шкільна освіта»: <http://www.school.edu-ua.net/>
14. Освітній сайт для сучасних педагогів: <http://konserg.ucoz.ua>.
15. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України: www.mon.gov.ua.
16. Сайт «Все для вчителя»: <http://www.uroki.net>.
17. Сайт «Освітянська мережа України»: www.ednu.kiev.ua.
18. Сайт видавництва «Початкова школа»: <http://www.pochatkova-shkola.net/journal.htm>.
19. Сайт учителів початкових класів: <http://yrok.at.ua>.
20. Топол В. Як по-новому оцінюватимуть учнів перших класів <http://nus.org.ua/articles/yak-po-novomu-otsinyuvatymut-uchniv-pershyh-klasiv/>
21. Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник / Упорядник О.Рома. The LEGO Foundation, 2018. 32 с. [Http://nus.org.ua/news/mon-opublikovalo-posibnyku-z-vykorystannya-lego-upochatkovij-shkoli/](http://nus.org.ua/news/mon-opublikovalo-posibnyku-z-vykorystannya-lego-upochatkovij-shkoli/)

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки звітної документації

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

**ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ
студентки III курсу
(прізвище, ім'я, по батькові),**

яка проходила педагогічну практику «Пробні уроки»
у період з _____ до _____ 20 р.

в _____ класі _____ ШКОЛИ

Оцінка за практику:
кількість балів _____

Керівник практики _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Ужгород 2022

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

**ЗВІТ
про проходження педагогічної практики**

студентки

.....курсу.....

що проходила педагогічну практику в ЗОШ №

міста (села).....

області

району

в період з..... до.....

Керівники педагогічної практики:

доцент Маляр Л.В.
(прізвище та ініціали)
старший викладач Шикітка Г.М.
(прізвище та ініціали)

Бали (.....)

Оцінка «.....»

ЗВІТ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

№	Види роботи	Керівник практики від школи / бали і підпис /	Керівник практики від вузу/ бали і підпис /	Загальна кількість балів (максимальна)
1	Систематичне ведення щоденника педагогічної практики.			
2	Підготовка та проведення уроку з української мови.			
3	Підготовка та проведення уроку з літературного читання.			
4	Підготовка та проведення уроку з математики.			
5	Підготовка та проведення уроку з інтегрованого курсу «Я досліджую світ»			
6	Підготовка та проведення уроку з інтегрованого курсу «Мистецтво»			
7	Психолого-педагогічна характеристика класного колективу.			
8	Організованість, дисциплінованість і добросовісне ставлення до роботи студента-практиканта.			
9	Своєчасне оформлення та здача звітної документації.			
10	Доповідь і захист практики.			
Разом:				

Оцінка роботи

« ____ » _____ 20 _ р.

Зміст звіту студента-практиканта

Оцінка організації практики; загальна характеристика матеріальної бази школи, класу. Інформація про ознайомлення з нормативними документами школи, класу.

Узагальнення змісту освітньої роботи вчителів тих класів, де працював студент-практикант.

Опис проходження педагогічної практики. Інформація про виконану роботу (спостереження за освітнім процесом, спостереження та аналіз уроків і позаурочної роботи вчителя; спостереження за виховними заходами, виконання практичних завдань, науково-дослідна робота тощо). Кількість відвіданих занять за період практики. Загальний аналіз відвіданих уроків. Що найбільш запам'яталося і сподобалося, які є зауваження.

Виконання індивідуального плану педагогічної практики (опис особливостей роботи з учнями, соціально-комунікативна взаємодія з батьками, учителями школи, адміністрацією).

Реалізація на практиці особистісно орієнтованого підходу до школярів.

Опис ефективності освітньої роботи. Аналіз методичної роботи, проведеної студентом-практикантом у класі. Вивчення та використання кращого досвіду вчителів і вихователів (наведення конкретних прикладів), опис інновації, що впроваджена в школі.

Уміння і навички освітньої роботи, набуті у процесі практики.

Проведення роботи з батьками.

Загальні висновки про практику, її значення у професійному становленні педагога. Пропозиції щодо вдосконаленню змісту й організації практики в початковій школі.

Додаток В

Вказівки

до планування роботи студента-практиканта

1. Для чіткої організації практики студент-практикант на весь її період складає індивідуальний план. У ньому враховується планування навчально-виховної роботи вчителем (з фаху), класного керівника.
2. План складається впродовж першого тижня практики і подається на затвердження керівнику практики від університету.
3. Студент веде щоденник педагогічної практики, у якому фіксує записи про відвідані уроки та позакласні виховні заходи, виховну роботу класу, школи, відвідані батьківські лекторії, тренінги, виховні заходи, ранки, свята, а також результати психолого-педагогічних досліджень особистості учнів, класного колективу, фіксується матеріал до написання курсових та дипломних робіт тощо.

Програма педагогічної практики

1. Ознайомитися з організацією роботи школи (заслухати розповідь директора, вивчити річний план роботи школи та іншу шкільну документацію, відвідати засідання педагогічної ради, ознайомитися із комплексним здійсненням завдань навчання і виховання, використанням ТЗН у навчально-виховному процесі тощо).

2. Ознайомлення з матеріальним обладнанням класної кімнати та наявним дидактичним матеріалом для розвитку творчих здібностей учнів.

3. Вивчити планування та облік роботи вчителя і класного керівника, до яких прикріплений студент. Ознайомлення з документацією вчителя (календарне планування, класні журнали, поурочні плани-конспекти, особові справи учнів, портфоліо учнів тощо).

4. Відвідати засідання методоб'єднання вчителів початкової школи.

5. Спостереження за організацією освітнього процесу у початковій школі. Аналіз відвіданих уроків.

6. Відвідати і проаналізувати один-два загальношкільні заходи.

7. Відвідувати уроки студентів за встановленим графіком, брати участь в їх обговоренні.

8. Ознайомлення з позакласною роботою початкової школи, з планами позакласної виховної роботи. Опанування знаннями та вміннями з питань підготовки та проведення позакласної роботи: вечорів (ранків), бесід, диспутів, екскурсій та ін. Аналіз інтересів та уподобань учнів класів щодо виховної та позакласної роботи. Проведення позакласної роботи в прикріпленому класі.

9. Проводити з другого тижня практики всю навчальну та виховну роботу в класі за індивідуальним планом.

10. Проводити додаткові заняття з учнями.

11. Перевіряти зошити і щоденники учнів.

13. Ознайомлення з формами і методами спільної роботи школи та сім'ї. Включатись у роботу з батьками, яку проводить класний керівник. Відвідування батьківських лекторіїв, тренінгів для батьків.

14. Виконувати індивідуальні завдання за період практики.

15. Провести психолого-педагогічне дослідження класного колективу, результати якого відобразити у формі психолого-педагогічної характеристики.

Додаток Г

Вказівки до планування та проведення уроків

УРОК

Урок – логічно завершена, цілісна, обмежена в часі частина навчально-виховного процесу, яку проводять за розкладом під керівництвом учителя з постійним складом учнів.

Уроки класифікують на типи залежно від тих чи інших ознак.

В основі класифікації уроків за С.Івановим – основні етапи навчального процесу: вступні уроки; уроки первинного ознайомлення з матеріалом; уроки формування понять, засвоєння законів і правил; уроки застосування знань на практиці; уроки формування навичок; повторення та узагальнення; контрольні;

комбіновані.

Типологія уроків за основним способом їх проведення (І.Казанцев):
урок-лекція; урок-бесіда; кіноурок; урок-екскурсія; урок самостійної роботи учнів;
урок лабораторної роботи; практичне заняття; урок з різними видами занять.

Класифікація уроків за дидактичною метою (В.Онищук, М.Сорокін, М.Махмутов та ін.):

- уроки засвоєння нових знань;
- уроки формування умінь, навичок;
- уроки узагальнення і систематизації знань;
- уроки застосування знань, умінь і навичок;
- уроки контролю і корекції знань, умінь і навичок;
- комбіновані уроки.

Нестандартні уроки: інтегровані, міжпредметні, театралізовані, уроки-змагання, уроки-дослідження, уроки-подорожі, уроки з різновіковим складом учнів, уроки-психотренінги, уроки комунікативної спрямованості тощо.

Структура уроку – внутрішня будова, послідовність його етапів.
Макроструктура – послідовність етапів будь-якого типу уроку. Мікроструктура – внутрішня будова кожного етапу уроку (методи, прийоми, засоби навчання).
Кожний тип уроку відповідно до основної дидактичної мети має свою макроструктуру, яка, залежно від змісту навчального матеріалу, підготовленості учнів, особливостей обладнання, може частково змінюватись.

Узагальнена структура різних типів уроків

ТИПИ УРОКІВ (числові позначення є показниками структурних етапів даного уроку)	ЕТАПИ УРОКУ
Урок засвоєння знань 1, 2, 3, 4, 5, 6, 16, 17	1. Перевірка домашнього завдання. 2. Актуалізація опорних знань. 3. Повідомлення теми, завдань уроку.
Урок формування умінь і навичок 1, 2, 3, 7, 8, 16, 17	4. Сприймання й усвідомлення нового навчального матеріалу. 5. Запам'ятовування нового навчального матеріалу.
Урок застосування знань, умінь і навичок 3, 1, 2, 7, 9, 10, 16, 17	6. Систематизація знань, отриманих на уроці. 7. Ознайомлення з правилами і способами дій щодо застосування знань на практиці.
Урок узагальнення і систематизації 3, 2, 12, 11, 16, 17	8. Робота учнів над вправами щодо застосування знань. 9. Самостійна робота над виконанням практичних завдань.
Урок перевірки і корекції знань, умінь і навичок 3, 13, 14, 15, 17	10. Узагальнення та систематизація результатів роботи.
Урок комбінований	

3, 1, 2, 4, 6, 8, 16, 17	11. Узагальнення та систематизація знань, провідних ідей. 12. Повторення основних фактів, подій, явищ. 13. Перевірка рівня володіння знаннями. 14. Перевірка рівня сформованості умінь і навичок. 15. Самостійна робота з виконання контрольних завдань. 16. Домашні завдання. 17. Підсумки уроку.
--------------------------	--

Підготовка вчителя до уроку

Пам'ятка практиканту з підготовки до уроку

Дізнайся вчасно тему уроку, точно визнач матеріал у підручнику до цього уроку, його місце в системі уроків з навчального предмету.

Підбери методичну літературу з теми уроку.

Визнач мету уроку (освітню, виховну, розвивальну), тип, його структуру, основні етапи.

Розроби зміст уроку, добери матеріал і визнач методи та прийоми навчання на кожному етапі уроку, сформулюй завдання і запитання учням.

Розподіли навчальний час на всі етапи уроку.

Передбач чергування різних видів робіт дітей, складного і нескладного матеріалу, правильне співвідношення між роботою під керівництвом вчителя і самостійною роботою учнів.

Використовуй прийоми диференціації навчальної роботи, а також елементи проблемного навчання.

Продумай і підбери дидактичний і наочний матеріал до уроку, оформлення записів учнів в зошитах, а також на дошці.

Підготуй дидактичні ігри, фізкультхвилинки.

Варто оформити розгорнутий план-конспект уроку.

При проведенні уроку бажано дотримуватись таких вимог і порад:

- входити в клас студент-практикант повинен ще до дзвінка. Учні повинні зайняти свої робочі місця, підготувати необхідні для даного уроку підручники, посібники та письмові приладдя;

- чіткість і діловитість початку уроку забезпечує потрібний ритм усього уроку, а тому необхідно перевірити готовність класу до уроку;

- створивши в класі необхідну ділову атмосферу, повідомити учням план уроку, пізнавальні завдання уроку, які ставлять перед учнями;

- цілеспрямованість уроку;

- належне організаційне і матеріальне забезпечення уроку;

- дотримання загальнопедагогічних, психологічних, дидактичних та гігієнічних вимог до уроку;
- оптимальний темп і ритм роботи на уроці.
- економність часу на уроці.
- поточний контроль і самоконтроль.

Етапи підготовки пробного уроку

Підготовка до пробного уроку починається з усвідомлення теми, мети уроку на першій консультації, яку проводить вчитель класу. Під час консультації потрібно:

Уточнити тему уроку й записати її так, як записано в календарно-тематичному плані вчителя.

Записати сторінки підручника, які потрібно буде опрацювати з учнями в класі, домашнє завдання.

Обов'язково записати № домашнього завдання, яке буде перевірятися на цьому уроці (визначити методи та прийоми, час місце його перевірки на уроці).

З'ясувати в учителя, які методи і прийоми він радить використати на уроці.

Після цього добре вивчити зміст запропонованого на даний урок матеріалу в підручниках.

Продумати, які завдання підручника спрямовані на досягнення основної мети уроку, які на закріплення, вдосконалення повідомлених раніше знань, на відпрацювання навичок, що формуються, на підготовку до вивчення нового матеріалу на наступних уроках. З програми та підручників дізнайтеся, що учні вивчали, що вони повинні вже знати, які навички, уміння вже вироблені, щоб не запропонувати учням завдань, які вони ще не вміють виконувати, або завдань, що не передбачені програмою. Продумайте, як пов'язати програмовий матеріал із життям.

Виходячи зі змісту матеріалу, який опрацьовуватиметься на уроці, визначте мету уроку (навчальну, виховну, розвивальну).

При визначенні навчальної мети потрібно враховувати вимоги програми з даної теми; передбачити повторення вивченого матеріалу, яке має бути пов'язане з застосуванням набутих раніше знань, умінь, навичок у дещо змінених умовах.

Розвивальну мету можна сформулювати так: розвивати логічне мислення учнів; порівнювати, узагальнювати, доводити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; розвивати навички самостійної роботи; виробляти навички самоперевірки, самоконтролю; розвивати довільну увагу, пам'ять, творчу увагу.

Виховну мету можна сформулювати так: формувати в учнів почуття національної гідності; виховувати любов до Батьківщини; виховувати почуття поваги до рідної мови; виховувати почуття дружби, товариськості; виховувати любов та повагу до державних символів нашої країни; виховувати бережливе ставлення до майна, до матеріальних цінностей; виховувати свідоме ставлення до праці; виховувати культуру поведінки в дітей; виховувати інтерес до знань, до книги.

Добре вивчити зміст матеріалу. Творчо опрацювати відповідну методичну літературу, періодичну пресу.

Визначити, які ТЗН і наочні посібники, дидактичний матеріал можна використати на уроці.

Визначити тип уроку, продумати його структуру (урок-екскурсія; урок-подорож; урок-гра; урок-конкурс; урок-усний журнал; комбінований урок).

Продумати оптимальні методи і прийоми навчання, форми перевірки знань учнів, поєднуючи індивідуальну перевірку з колективною, підготувати диференційовані завдання, продумати систему повторення та закріплення вивченого.

Визначити місце, мету, час самостійної роботи на уроці, засоби її перевірки. Дібрати засоби стимулювання навчальної діяльності учнів, прийоми вироблення в школярів умінь вчитися (слухати, аналізувати почуте, мислити, запам'ятовувати).

Підібрати зміст домашнього завдання. Продумати інструктаж до домашнього завдання.

Обміркувати підсумок уроку та написати конспект пробного уроку.

Зразок оформлення конспекту уроку

Конспект уроку з _____

Урок № (за календарним планом)Дата.....

Клас

Тема уроку:

Мета уроку (освітня, розвивальна, виховна):

.....

.....

.....

.....

Тип уроку:

.....

Обладнання:

.....

План уроку

1.

2.

3.

4.

Орієнтовна схема аналізу та самоаналізу уроку

I. Загальні відомості про урок

Дата проведення, школа, клас, прізвище, ім'я та по батькові вчителя, предмет, кількість учнів за списком, кількість присутніх,

Обстановка в класі: чистота, освітленість, провітреність, готовність учнів до роботи. Тривалість організаційного етапу. Тема і мета уроку.

II. Тип і структура уроку

Доцільність вибору типу і структури уроку стосовно теми і дидактичної мети заняття. Послідовність окремих етапів уроку. Усвідомлення учнями виконаних домашніх завдань. Ліквідація виявлених недоліків. Оцінювання знань, умінь і навичок учнів. Розподіл часу на уроці. Підбиття підсумків і завершення уроку. Своєчасність домашнього завдання.

III. Зміст уроку

Тема уроку та її відповідність змісту навчальної програми. Актуалізація і корекція опорних понять. Зв'язок із попереднім матеріалом, життям і досвідом учнів. Ефективність використання наочності і ТЗН; проблемність навчання; організація активного мислення. Ефективність методів і прийомів закріплення знань, організація колективних та індивідуальних форм роботи, в тому числі зі слабкими учнями. Актуалізація опорних знань. Ефективність сприйняття й усвідомленості, рівень засвоєння нового матеріалу учнями.

IV. Методи і прийоми навчання на уроці

Які методи і прийоми застосовував учитель на уроці? Чи відповідали вони змісту навчального матеріалу, меті і завданням уроку та віковим особливостям учнів?

Як дотримувався учитель основних вимог до уроку (виховних, дидактичних, психологічних, сантарно-гігієнічних)? Реалізація на уроці системи дидактичних принципів. Взаємозв'язок репродуктивної і творчої активності й пізнавальної самостійності учнів на уроці. Як розвивалися на уроці спостережливість і логічне мислення учнів? Чи використано на уроці прийоми порівняння, протиставлення, узагальнення й систематизації? Чи використовував учитель на уроці інноваційні педагогічні технології? Як формувалися в учнів уміння вчитися, використовувати наукову інформацію? Прийоми забезпечення зворотного зв'язку для керування процесом засвоєння. Формування в учнів пізнавального інтересу і навичок самоконтролю.

Оцінювання знань учнів. Чи було здійснено індивідуалізацію та диференціацію навчальних завдань? Обсяг домашнього завдання.

V. Поведінка учнів на уроці

Якою мірою учні залучені до активної розумово-пізнавальної праці? Спрямованість і сконцентрованість їхньої уваги. Дисципліна учнів на різних етапах уроку й методи та прийоми реагування вчителя на випадки порушення її. Ставлення учнів до вчителя. Прояви пізнавальної самостійності учнів.

VI. Поведінка вчителя на уроці

Уміння володіти увагою класу, організувати його роботу, підвищувати активність, інтерес, увагу, тримати дисципліну, враховувати індивідуальні особливості кожного учня. Стиль і тон у роботі (жвавий, рішучий, повільний, байдужий). Педагогічний такт. Спостережливість, вдумливість, витримка, винахідливість, емоційність.

Зовнішній вигляд. Культура мовлення, поза, міміка, жестикуляція, охайність. Чи користується авторитетом в учнів?

VII. Висновки і пропозиції

Досягнення мети. Виконання плану уроку. Обсяг і якість знань учнів. Виховне, освітнє і розвивальне значення уроку. Що цінного із цього уроку можна взяти для себе або рекомендувати для впровадження в практику інших учителів? Поради вчителю, як закріпити й удосконалити позитивні моменти уроку чи подолати недоліки.

Додаток Е

Схема складання психолого-педагогічної характеристики класного колективу

1. Загальні дані про клас: кількість учнів – дівчат, хлопців; віковий склад та вікові особливості класу.

2. Рівень розвитку класного колективу: стадія (етап) розвитку дитячого колективу; характерні ознаки розвитку колективу; роль активу у формуванні та зміцненні колективу; діяльність органів самоврядування; напрями і стилі взаємин між активом, органами самоврядування та між вихованцями; лідери в колективі, їх вплив на життєдіяльність вихованців; напрями і форми зв'язку класного колективу із загальношкільним.

3. Рівень морально-духовного розвитку колективу: рівень володіння загальнолюдськими цінностями; рівень вихованості учнів класу; стан дисципліни, норми поведінки учнів.

4. Пізнавальні особливості учнів класу: загальна характеристика організації навчальної діяльності класного колективу; пізнавальні інтереси та потреби учнів, їх здібності та ставлення до навчальної діяльності; загальний рівень успішності класу.

5. Рівень фізичного розвитку колективу: загальний стан здоров'я учнів; ставлення дітей до фізичної культури і спорту; спортивні інтереси, потреби.

6. Рівень трудового виховання: участь класного колективу у громадсько-корисній роботі; ставлення учнів до праці; сформованість умінь і навичок у сфері трудової діяльності; професійна спрямованість учнів.

7. Рівень естетичного виховання: сформованість почуттів прекрасного; інтереси учнів до певних видів мистецтва; потреби учнів у сфері естетичного розвитку.

8. Психолого-педагогічні висновки та рекомендації.

Шляхи подальшого розвитку класного колективу; пропозиції щодо змісту і організації виховної роботи з даним класним колективом (з боку вчителів, батьків, громадських організацій).

9. Зміст роботи, проведеної студентом-практикантом у класі з метою реалізації виховних завдань.

10. Перелік використаних методів дослідження класного колективу

Додаток Є

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ *пробних уроків та занять*

Оцінку «**Відмінно**» ставлять за бездоганний урок, коли цілком досягнуто навчальної та виховної мети, коли студент-практикант:

а) виявив уміння самостійно й творчо готуватися до уроку;

б) провів урок на високому навчально-методичному рівні, поряд з освітніми завданнями добре розв'язував виховні завдання, успішно керувався дидактичними принципами;

в) виготовив наочні матеріали і вдало використав їх на уроці, на високому педагогічному рівні демонстрував досліди;

г) проводячи урок, творчо застосовував різні педагогічні методи й прийоми, правильно оцінював знання учнів і забезпечив активність учнів під час перевірки їхніх знань, пояснення нового матеріалу, закріплення чи повторення; залучаючи учнів до активної розумової та трудової діяльності, розвивав мислення учнів, навички самостійності;

г) уміло поєднував роботу з усім класом та здійснював індивідуальний підхід до окремих учнів;

д) правильно використав час і домогся того, що учні засвоїли основний матеріал на уроці;

е) уміло керував увагою учнів, зумів створити на уроці робочу атмосферу;

є) вів урок літературною мовою.

Оцінку «**Добре**» ставлять за урок тоді, якщо студент-практикант:

а) виявив уміння добре готуватися до уроку, користуючись незначною допомогою вчителя чи методиста;

б) провів урок на належному навчально-методичному рівні;

в) використовував ефективні методи й методичні прийоми, але не досить творчо, на уроці мали місце методичні недоліки, які все ж суттєво не порушували нормальної роботи;

г) забезпечив на уроці належну дисципліну, залучав учнів до активної діяльності, але їхня активність була нерівномірною або на окремих етапах уроку незначною.

г) мети уроку досягнув.

Оцінку «**Задовільно**» ставлять, коли:

а) урок за своїм змістом ідейно та науково витриманий, однак студент-практикант допускав у поясненні неточності або не помічав помилок у відповідях учнів;

б) на уроці студент не зумів організувати активної розумової й трудової діяльності учнів, погано знає учнів;

в) наочність на уроці використовувалась в основному правильно, але мали місце окремі недоліки (як недостатність осмислення того, що учні бачать, слабке керівництво процесом сприймання, нечіткі словесні пояснення);

г) під час проведення уроку студент-практикант допускав методичні помилки, і це позначилось негативно на знаннях учнів;

г) на уроці мали місце порушення учнями дисципліни, а студент-практикант в окремих випадках або не реагував на це, або не зміг нічого зробити; все ж загалом досягнуто поставленої освітньої і виховної мети.

Оцінку «**Незадовільно**» ставлять, якщо:

а) студент-практикант не досягнув на уроці поставленої мети;

б) урок проведено на низькому навчально-методичному рівні, студент-практикант допускав грубі помилки, виявив необізнаність фактичного матеріалу;

в) проводячи урок, студент-практикант допустив грубі методичні помилки, внаслідок яких учні не засвоїли навчального матеріалу;

г) мова студента-практиканта нечітка, має багато недоліків за формою та змістом;

д) мали місце порушення дисципліни на уроці, а студент-практикант виявив безпорадність і не зумів налагодити її.